

ДЖЕЙМС ДЖОЙС

СЕСТРИТЕ

Превод от английски: Асен Г. Христофоров, —

chitanka.info

Тоя път за него нямаше никаква надежда: това беше третият удар. Вечер след вечер бях минавал край къщата — беше през ваканцията — и се бях вглеждал в осветения квадрат на прозореца: и вечер след вечер го бях виждал да свети с все същата слаба и равна светлина. Ако е умрял, мислех си, щях да видя отражението на свещи върху платнената завеса на прозореца, понеже знаех, че до главата на мъртвеца трябва да бъдат поставени две свещи. Той често ми казваше: *Скоро ще си отида от тоя свят*, но аз смятах, че говори празни приказки. Сега знаех, че е било истина. Всяка вечер, като се взирах нагоре в прозореца, аз тихичко произнасях думата *парализа*. Тя винаги бе звучала някак странно в ушите ми, също като думата *гном* в Евклидовата геометрия и думата *симония* в катехизиса.^[1] Но сега тя ми звучеше като името на някакво зло и греховно същество. То ме изпъльваше с ужас, но все пак аз копнеех да се приближа до него и да хвърля поглед върху смъртоносното му дело.

Дядо Котър седеше край огнището и пушеше, когато слязох долу за вечеря. Докато леля сипваше овесената каша в чинията ми, той подхвани, но тъй, сякаш се връщаше към нещо вече казано:

— Не, не бих казал, че беше съвсем... но имаше нещо странно... имаше нещо чудато в него. Ще ви кажа какво мисля...

Той започна да пушка с лулата, без съмнение подреждаше мислите в главата си. Досаден стар глупак! Отначало ни се беше сторил доста занимателен, понеже говореше за пъrvак, казани и змиевици; но на мен скоро ми омръзна с безкрайните си приказки за спиртоварната.

— Имам си моя теория — подзе той. — Струва ми се, че тук имаме един от ония... особени случаи... Но е трудно да се каже...

Той пак запушка с лулата, без да ни изложи своята теория. Вуйчо видя, че съм се вторачил, и ми рече:

— Тъжна новина, отиде си старият ти приятел.

— Кой? — попитах.

— Отец Флин.

— Умрял ли е?

— Господин Котър току-що ни уведоми. Минал покрай къщата.

Знаех, че ме наблюдават, и затова продължих да ям, сякаш вестта не ме засяга. Вуйчо взе да обяснява на дядо Котър:

— Големи приятели бяха с нашия малчуган, а и старецът го научи на доста неща. Хората разправят, че мечтаел да го види изучен.

— Бог да го прости! — набожно рече леля.

Дядо Котър се вгледа продължително в мен. Имах чувството, че ме проучва с малките си черни и лъскави очи, но не исках да задоволя любопитството му и не вдигнах поглед от чинията си. Той пак се залови с лулата си и накрая просташки се изплю в камината.

— Не бих искал някое от моите деца — подзе той — да има много вземане-даване с такъв човек.

— Какво искате да кажете, господин Котър? — запита леля.

— Искам да кажа — отвърна дядо Котър, — че това елошо за децата. Ето какво мисля аз: момчетата трябва да търчат и играят със своите връстници, а не... Прав ли съм, Джак?

— И аз имам същия принцип — отвърна вуйчо. — Нека научи сам и гарда, и крошето. Открай време разправям това на ей тоя розенкройцер^[2]: развивай си физиката! Докато бях малък, не минаваше заран да не взема студен душ, зиме и лете. Тъкмо това ме държи здрав и прав сега. И образоването е важно, но то си е отделно... Може би господин Котър ще си вземе от овнешкото бутче — обърна се той към леля.

— Не, не, няма нужда — каза дядо Котър.

Леля донесе блюдото от бюфета и го постави на масата.

— Но защо мислите, че не е хубаво за децата, господин Котър? — запита тя.

— Лошо е, защото децата са много впечатлителни — започна дядо Котър. — Като гледат такива работи, нали разбирате, децата се влияят...

Напълних устата си с каша от страх да не издам яда си. Дърт досадник, изкуфяло пиянде!

Тази нощ заспах късно. Макар че ме бе яд на дядо Котър, задето ме бе нарекъл дете, аз си бълсках главата да разбера смисъла на недомълвките му. Струваше ми се, че в тъмнината на стаята отново виждах подпухналото сиво лице на паралитика. Завих се презглава с одеялото и се опитах да мисля за Коледа. Но сивото лице неотльчно ме преследваше. Шептеше ми и аз разбрах, че иска да ми изповядда нещо. Чувствах как душата ми потъва в някакъв приятен и порочен мир; но то ме чакаше и там. Започна да ми се изповядва шепнешком и аз се

чудех защо непрестанно ми се усмихва и защо устните му са тъй олигавени. Но тогава си спомних, че той се бе поминал от парализа, и почувствах, че и аз на свой ред леко се усмихвам, сякаш опрощавах неговата симония.

На другата заran след закуска тръгнах надолу да хвърля поглед върху малката къща на улица „Великобритания“. Тя представляваше невзрачно магазинче с мъглявото име „Галантерия“. Тия галантерийни стоки се състояха предимно от детски ботинки и чадъри; обикновено на прозореца висеше табелка с надпис: *Сменям плат на чадъри*. Сега не се виждаше никаква табелка, понеже кепенците бяха спуснати. Фльонга от черен креп бе привързана с ширит към чукчето на вратата. Две бедни жени и раздавачът на телеграми тъкмо четяха картичката, забодена на черния креп. И аз се приближих и зачетох:

1 юли 1895

Преподобният Джеймс Флин,
бивш свещеник в църквата „Св. Катерина“,
шестдесет и пет годишен.

Мир на праха му.

Картичката ме убеди, че бе починал, и аз се обърках от неочекваната пречка. Ако не беше мъртъв, щях да отида в малката тъмна стаичка зад магазина и да го намеря седнал в креслото пред огъня, почти задушен в тежкия си балтон. А леля навярно щеше да ми е дала пакет с енфие за него и тоя подарък щеше да го извади от вцепенения му унес. Винаги аз изпразвах пакета в черната му кутийка за енфие: ръцете му толкова трепереха, че не можеше сам да го стори, без да разпилее половината енфие по пода. Дори когато вдигаше едра трепереща ръка към носа си, малки облачета енфие се посипваха между пръстите му по балтона. Може би тъкмо тоя постоянен дъжд от енфие бе придал избелелия зеленикав оттенък на вехтите му свещенически одежди, защото той напразно се опитваше да отбръска нападалите зърнца с червената си кърпичка, която по правило само за седмица буквально почерняваше от тютюна.

Искаше ми се да вляза и да го погледна, но не се осмелих да почукам. Отдалечих се бавно по слънчевата страна на улицата и пътем четях театралните афиши по витрините. Странно ми се струваше, че не забелязвах признания на скръб нито в себе си, нито в самия ден, и дори ми стана неприятно, като усетих, че в мене се поражда чувството на

свобода, сякаш смъртта му ме бе избавила от нещо. Това ме зачуди, понеже, както бе казал сам вуйчо предишната вечер, той ме бе научил на толкова много. Той самият бе завършил Ирландския колеж в Рим^[3] и ме беше научил правилно да произнасям латинските думи. Разказвал ми бе разни работи за катакомбите и за Наполеон Бонапарт и ми бе обяснил значението на различните свещенодействия в литургията и на различните свещенически одежди. От време на време се забавляваше да ми поставя трудни въпроси, питаше ме какво би трябало да стори човек при известни обстоятелства и дали едни или други грехове са смъртни, простими или пък представляват само несъвършенства. Въпросите му ми даваха да разбера колко сложни и тайнствени са някои църковни обреди, които винаги бях смятал за най-обикновени действия. Задълженията на свещеника към светото причастие и към тайната на изповедта^[4] ми се струваха тъй важни и тежки, че се чудех как изобщо някой е могъл да намери достатъчно сили да се нагърби с тях; и не се изненадах, като научих от него, че светите отци били написали книги, по-дебели и от пощенския справочник и също тъй ситно изписани като съдебната хроника във вестника, за да изяснят тия заплетени въпроси. Замислех ли се върху тези неща, често изобщо не можех да отговоря или пък отговарях глупаво и колебливо, а той се усмихваше и кимваше два-три пъти. Понякога ме караше да повтарям всички антифони от литургията, които ме бе заставил да заучва наизуст; и докато каканижех, той се усмихваше замислено и кимаше, като от време на време втикваше огромни щипки енфие първо в едната, после в другата си ноздра. Като се усмихваше, винаги откриваше големите си потъмнели зъби, а езикът му увисваше върху долната устна: той навик ме караше да се чувствам доста неловко в началото на познанството ни, преди да го опозная по-добре.

Както вървях по слънчевия плочник, аз се сетих за думите на дядо Котър и се опитах да си припомня какво се бе случило по-нататък в съня ми. Спомних си, че бях забелязал дълга кадифена завеса и някаква висяща лампа, старомодна направа. Струваше ми се, че съм бил някъде много далеч, в някаква страна с причудливи обичаи — Персия ли беше... Но не можех да си припомня края на съня.

Привечер същия ден леля ме взе със себе си в къщата на покойника. Беше след залез-слънце, но стъклата на прозорците, обърнати на запад, отразяваха ръждивата позлата на огромна камара

облаци. Нани ни посрещна в антрето и тъй като не бе удобно да ѝ вика, леля само се здрависа с нея. Старата жена посочи въпросително нагоре и щом леля кимна, ни поведе тромаво по тясната стълба, привела глава почти до перилата. На първата площадка тя поспря и насърчително ни кимна към разтворената врата на стаята с мъртвеца. Леля влезе, а старата жена, съзирайки колебанието ми, отново ме заподканя с ръка да вляза.

Пристигах на пръсти. Златистата светлина на залеза заливаше стаята през дантелените краища на завесата и свещите приличаха на бледи тънки пламъчета. Той лежеше в ковчега. Нани даде пример и ние коленичихме при подножието на леглото. Преструвах се, че се моля, но не можех да събера мислите си, тъй като бръщолевенето на старата ме отвличаше. Забелязах, че полата ѝ е накриво закопчана на гърба, а токовете на платнените ѝ обувки са съвсем изтрити все от едната страна. Пристори ми се, че старият свещеник в ковчега се усмихва.

Не. Когато се надигнахме и се приближихме до горния край на леглото, видях, че не се усмихваше. Лежеше в ковчега тържествен и грамаден, одеян като за литургия, и хлабовато прихванал църковен потир в едрите си ръце. Лицето му бе много навъсено, сиво и едро, със зеещи черни ноздри и окръжено с рядък бял мъх. Тегнеше тежък мирис: цветята.

Прекръстихме се и излязохме. В малката стая на долния етаж намерихме Илайза, достолепно седнала в креслото му. Добрах се до обичайнния си стол в ъгъла, а в това време Нани отиде до бюфета и извади гарафа шери и няколко винени чаши. Тя ги постави на масата и ни покани да изпием по чашка вино. След това, по знак на сестра си, напълни чашите и ни ги поднесе. Подкани ме настойчиво да си взема и няколко бисквити, но аз отказах, понеже се боях, че ще хрускат много шумно. Тя сякаш се огорчи от отказа ми, отиде тихичко до дивана и седна зад сестра си. Никой не продумваше: всички се бяхме втренчили в празната камина.

Леля изчака Илайза да въздъхне, сетне рече:

— Е, той се пресели в по-добър свят.

Илайза отново въздъхна и кимна в знак на съгласие. Леля повъртя в пръстите си столчето на винената си чаша, преди да отпие малко.

— Той леко ли?... — запита тя.

— Да, съвсем леко, госпожа — отвърна Илайза. — Просто не разбрахме кога предаде духу дух. Хубаво си умря, бедният!

— И всичко ли?...

— Отец О'Рорк беше при него във вторника, помаза го и го подготви, както си му е редът.

— Значи той разбра?

— Беше напълно примирен.

— И изглежда напълно примирен — каза леля.

— Тъй рече и жената, която повикахме да го измие. Каза, че имал вид на заспал, толкова бил спокоен и примирен. Кой да мисли, че ще бъде такъв хубав мъртвец.

— Да, наистина — каза леля.

Тя отпи още малко от чашата си и добави:

— Е, госпожице Флин, за вас всеки случай трябва да е голяма утеша, че сторихте за него всичко, което бе по силите ви. Трябва да кажа, че и двете много се грижихте за него.

Илайза приглади роклята връз коленете си.

— Ах, горкият Джеймс — подзе тя. — Бог е свидетел, че сторихме всичко, каквото можахме, ако и да сме си бедни — не можехме да понесем нещо да му липсва в неговото състояние.

Нани бе подпряла глава върху възглавката на дивана, готова всеки миг да заспи.

— Бедничката Нани — рече Илайза, като я погледна, — съвсем се преумори. А колко работа ни се струпа на нея и на мене, дорде намерим жена да го измие, сетне да го подредим, и него, и ковчега, да уредим за литургия в черква. Ако не беше отец О'Рорк, хич не знам как щяхме да се оправим. Той ни надонесе тия цветя и ония два свещника от черквата, написа съобщението за „Общоградски вести“ и се нагърби с всички книжа за гробищата и със застраховката на горкия Джеймс.

— Колко мило от негова страна! — рече леля.

Илайза притвори очи и бавно поклати глава.

— Ex, няма по-добро от стар приятел — каза тя, — вари го, печи го, няма друг, на който да се довериш.

— Така е — съгласи се леля. — Но аз съм сигурна, че сега, когато се пресели във вечното си жилище, той ще си спомня и вас, и всичките ви добрини.

— Ех, горкият Джеймс — каза Илайза. — Не ни беше той чак такъв товар. Пък и не вдигаше повече шум в къщата, отколкото сега. И все пак, като зная, че го няма и...

— Когато всичко мине, тогава ще усетите липсата му — рече леля.

— Зная, зная — каза Илайза. — Няма вече да му нося чаша бульон, пък и вие, госпожа, не ще му пращате енфие. Ах, горкият Джеймс!

Тя замълча, сякаш разговаряше с миналото, сетне многозначително добави:

— Знаете ли, напоследък забелязах едни такива работи с него. Колчем му отнеса супата, все ще го намеря облегнат в креслото и с отворена уста, а требникът му паднал на пода.

Тя докосна носа си с пръст и се намръщи, сетне продължи:

— А все ги разправяше, че преди да свърши лятото, някой хубав ден щял да се поразходи с бричка до Айриштаун само да види отново старата ни къща, където всички сме се родили, и щял да вземе и мене, и Нани със себе си. Само да можем да наемем една от тия нова мода брички с гumenите колелета, дето им викат автомобили, отец О'Рорк му разправяше за тях, и то евтино, за цял ден, казваше той, отсреща при Джони Ръш, и да излезем и тримата на разходка някоя неделя привечер. Набил си го беше в главата... Горкият Джеймс!

— Бог да се смили над душата му! — каза леля.

Илайза извади носната си кърпичка и избърса очи. Сетне отново я прибра в джоба си и някое време втренчено се взира в празната камина, без да продума.

— Винаги си беше прекалено добросъвестен — каза тя. — Свещеническият дълг му бе свръх силите. Пък и в живота, може да се каже, му се падна тежък кръст.

— Да — каза леля. — Той беше разочарован човек. Личеше си.

В малката стая се възцари тишина и под нейното прикритие аз се приближих до масата, опитах виното в моята чаша, сетне тихичко се върнах към стола си в тъгла. Илайза изглеждаше изпаднала в дълбок унес. Ние почтително я изчакахме да наруши мълчанието и след дълга пауза тя бавно подзе:

— Беше оня потир, дето го счупи... Оттам се почна. Разбира се, казват, че не било кой знае какво, искам да кажа, че в това нищо

нямало. И все пак... Казват, че момчето било виновно. Но горкият Джеймс тъй се бе разтревожил. Бог да го прости!

— Това ли било? — каза леля. — Бях чула нещо... Илайза кимна.

— Това просто му бе влязло в ума — продължи тя. — След тая работа стана един умислен, никому не продумваше и все се мъкнеше насам-натам самичък. И така, една нощ дойдоха да го викат и нийде не можаха да го намерят. Къде ли не го търсиха — всичко обърнаха, а от него ни следа. Тогава клисарят предложи да опитат и в черквата. Взеха ключовете и отвориха черквата и клисарят с отец О'Рорк и един друг свещеник, който бил там, запалили свещ да го потърсят... И ще повярвате ли, ето ти го там, седял сам-самичък в тъмнината на изповедията си, от буден по-буден, и сякаш тихо се смеел в себе си.

Тя замълча неочеквано, сякаш за да се ослуша. И аз се ослуша, но в къщата не се чуваше никакъв звук; уверих се, че старият свещеник си лежеше спокойно в ковчега, тъй както го бяхме видели, тържествен и навъсен в смъртта, с празен и ненужен потир върху гърдите.

Илайза повтори:

— От буден по-буден, сякаш тихо се смеел в себе си... И тогава, разбира се, като видели тая работа, те решили, че с него нещо не е напълно в ред...

---

[1] Гномон е онай част от успоредника, която остава, след като от него бъде изрязан подобен успоредник. Симония е търговията с църковни длъжности, широко прилагана от папите през средните векове за получаване на доходи. Според католическия катехизис симонията е грях срещу Първата заповед, наречен по името на Симон Влъхва, който се опитал с пари да купи духовната власт на апостолите (Деян. 8). Симон Влъхва се смята за първия еретик или „бащата на еретиците“. В творчеството на Джойс симонията е ключова метафора, която далеч надхвърля теологичното съдържание на термина. Тя е знак на духовното състояние на Дъблин, наречен от писателя „поразен от парализа“; няколко негови герои носят многозначителното име Саймън (Симон). ↑

[2] Розенкройцер букв. означава член на религиозната секта, основана от Кристиян Розенкройц, който според легендите бил посветен в тайните на източната магия. По времето на Джойс името

става нарицателно за мечтателно и мистично настроен човек във връзка с модните в края на века увлечения по окултизма и теософията.

↑

[3] Намек, че отец Флин е имал изгледи за блестяща кариера. ↑

[4] Свещеникът е длъжен да пази тайната на изповедта под страх от отлъчване. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.